سخن سردبیر

با وجودی‌که آموزش یکی از مهمترین مباحث در تربیت آینده‌سازان جامعه است و دانشگاهها و مراکز علمی به منظور نیل به این هدف اصلی تأسیس گردیده‌اند اما تاکنون آنگونه که بایسته و شایسته است مسائل اخلاقی این حوزه مورد توجه قرارنگرفته است. توجه به نکات اخلاقی و آگاهی از روش‌ها و اهداف تعلیم و تربیت به خصوص تربیت اخلاقی مستلزم شناخت آراء مربیان و فیلسوفان بزرگ به ویژه فیلسوفان مسلمان است. در این میان نظرات و آراء ابن‌سینا درباره تعلیم و تربیت اسلامی جایگاهی والا دارد تا جایی که برخی معتقدند که او اولین دانشمند مسلمانی است که درباره تعلیم و تربیت اظهارنظر نموده است. ابن سینا نسبت به تعلیم و تربیت نگرشی جامع داشته و درباره تعلیم و تربیت و اصول آن کتابی به نام تدابیر المنازل را نیز تألیف نموده است.

تجربه نشان داده است که اقتباس مسائل فرهنگی و اجتماعی از غرب نمی‌تواند کارگشای مسائل آموزشی و اخلاقی در جامعه ما باشد. بنابراین نسل جدید فیلسوفان اسلامی باید از نظامی پیروی کنند که ارزش‌های سنتی را مطابق با نیازهای جوامع اسلامی مدرن به روز کنند.

در آموزه‌های دینی از اخلاق حرفه‌ای نیز بسیار نام برده شده است نظام اخلاقی دینی متکی بر وحی بوده و از ضمانت اجرای قوی درونی و همیشگی با اعتقاد به وجود خداوند برخوردار است. این نظام با برخورداری از الگوهای همچون ائمه اطهار که همواره، حتی در شرایط نامساعد نیز بر تعهدات اخلاقی خویش پایداری نموده‌اند، امکان رشد اخلاقی را برای پیروان خویش مهیا نموده‌اند. براین

اساس توجه بیش از پیش به آموزه‌های دینی جهت احیای اخلاق حرفه‌ای با بکاربستن اخلاق نبوی از مواردی است که نیازمند توجه جدی است. الگوسازی اخلاقی به خصوص در نسل جوان از جمله مواردی است که نباید مورد غفلت واقع شود و با توجه به اندیشه غنی اسلامی اینگونه الگوها به وفور قابل دسترس هستند.

چالش‌ها و مباحث اخلاقی مرتبط با بحث آموزش و خصوصاً آموزش پزشکی فراوانند که از آن جمله می‌توان به عدم وجود کدهای اخلاقی مشخص دراین حیطه، عدم تبیین دقیق نکات اخلاقی در خصوص حضور دانشجویان در بخش‌های آموزشی بیمارستانی، نحوه تعامل استاد با دانشجو، دانشجو با بیمار و با پرسنل بخش و تیم پزشکی اشاره نمود. در بحث آموزش مجازی نیز مشکلات و مسائل اخلاقی فراوانی وجود دارد که به نظر می‌رسد نیازمند تدوین کدهای مشخص اخلاقی و توجه به مواردی نظیر حفظ حریم خصوصی و محرمانه ماندن اطلاعات فردی، الزام به رعایت حق کپی رایت و استفاده منصفانه از منابع و الزام به اجتناب از تخلفات اخلاقی است.

از دیگر حوزه‌های نیازمند به بحث و تبادل نظر، ارزشیابی اخلاقی تجربه‌ها و نیز فرآیندهای آموزشی است و از آنجا که آگاهی از اصول و مبانی اخلاق و مقررات حرفه‌ای لازمه انجام اینگونه ارزیابی‌هاست، لازم است در مباحث اخلاق در آموزش، مسائل مربوط به اخلاق حرفه‌ای نیز مدنظر قرار گیرد.

در حیطه پژوهش‌های آموزشی نیز نظیر سایر حیطه‌های پژوهشی توجه به نکات اخلاقی نظیر رضایت آگاهانه، رازداری و حریم خصوصی آزمودنی، علمی و معتبر بودن موضوع پژوهش و به طور کلی توجه به اخلاق در فرایند پژوهش مدنظر قرار گیرد که در مقالات این شماره از فصلنامه مورد توجه قرار گرفته است

بخشی از مطالب این مقالات نیز به تعلیم و تربیت اخلاقی اسلامی اختصاص یافته که امید است این قبیل مطالعات در حیطه اخلاق در آموزش به موازات دیگر تحقیقات و پژوهش‌های نوین در شمار اولویت‌های تحقیقاتی در مراکز علمی و دانشگاهی قرار گیرد.

سردبیر

محمود عباسی